

СЛУЖБЕН ЛИСТ

НА ФЕДЕРАТИВНАТА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

"СЛУЖБЕН ЛИСТ" изаѓува два пати неделно. — Ракописите не се враќаат. — Цена по тарифата. — Текуќа сметка бр. 10-813-004 — Поштарина платена во готово.

Вторник, 25 февруари 1947

БЕЛГРАД

БРОЈ 16

ГОД. III

Цена на овој број е 6.— дин. — Претплата за прво полугодие изнесува дин. 300.— а за цела 1947 година дин. 550.— — Редакција: Бранкова бр. 20. — Телефон: Редакција 28-838, Администрација 22-619.

121.

На основа чл. 15 Законот за инспекцијата на трудот пропишувам

ОПШТ ПРАВИЛНИК

ЗА ХИГИЕНСКИ И ТЕХНИЧКИ ЗАШТИТНИ МЕРКИ ПРИ РАБОТЕЊЕТО

I ОПШТИ ПРОПИСИ

Член 1

Хигиенските и техничките заштитни мерки при работењето на работниците, намештениците и службениците во претпријатија односно заведенија, надлештва, установи и организации, газдинства, како и секаде дека постои работен однос се уредуат по прописите на овој правилник.

За оние претпријатија и други дејности во кои што, со оглед на специалниот карактер на работите кои што се вршат, постои потреба за особени заштитни мерки, важат покрај овој правилник уште и одделни правилници.

Должности на работодавачите

Член 2

Секој работодавач односно одговорен раководач обврзен е сите згради, работилници, работилишта, погонски уреѓаји, машини и сите други справи и заштитни мерки така да ги уреди и во таква состојба да ги одржуе, да запослените работници и намештеници бидат заштитени од несреќни случаи, професионални и други болести кои што се во врска со работењето.

Ако зградите, работилниците, работилиштата, погонските уреѓаји, машините и другите справи претставуваат опасност по животот и здравјето на запослените лица ќе се исклучат од употреба.

Член 3

Извод од најважните точки на овој правилник секој работодавач обврзен е да објави на видно место по сите одделења, како и сите одделни правилници кои што се однесуваат на работењето во неговото претпријатие.

Исто така, секој работодавач е обврзен да ги објавува на видно место во поедини одделења на претпријатието сите напатствија, летци и друг пропагандни материјал, кој што се издава со цел на заштита животот и здравјето на запослените лица.

Член 4

Секој работодавач е обврзен да се грижи сите запослени да ги упо ребуваат сите прописани заштитни мерки и средства, како и да ги одржуваат кои што се во врска со цел донесени.

Член 5

Секој работодавач е обврзен е да овозможи соработка со инспекцијата, намештеници и службеници на сите професионални и други болести во врска со рабо-

и други болести во врска со работата. Обврзен е, натаму, да се грижи да сите заштитни средства и справи бидат постојано во исправна состојба и при рака, и во случаи на распаување истите на време да бидат поправени, а дотрајалите благовремено да се заменат со нови.

Член 6

Кај набавувањето на нови машини, машински уреѓаји, апарати, возила и сл. работодавачот е обврзен да се грижи истите да бидат снабдени со заштитни справи, во смисла на постоеќите прописи.

Член 7

Одговорните раководачи должни се да ги запознаат сите запослени лица со сите опасности на нивната работа. Вниманието за тие опасности треба да се истакне на видни места.

Опасни работи можат да се доверуваат само на сигурни и искусни лица кои што се потполно запознати со опасности на такви работи.

Ако се некое работење врши со учество на повеќе работници, и ако е за сигурноста на такво работење потребна меѓусебна согласност на тие работници, раководството и надзорот над такви работења мора да го има едно одредено лице кое што е запознато со опасноста на тоа работење.

Должности на работниците

Член 8

Секое запослено лице обврзано е да се придржува кон сите прописи, напатствија и одредби кои што се однесуваат на спречувањето на несреќни случаи, професионални и други болести во врска со работата, како и оние кои што се однесуваат на општата сигурност на работникот и неговата околина.

Секој раководач на одделење, како и работник на кој што ќе му биде доделен на работа некој друг работник во цел на помагање или обука, должен е истиот да го запознае со сите опасности на својата работа, а исто така и со сигурносните прописи кои што се однесуваат на неговата работа.

Член 9

Запослени лица кои што се склони или болуваат од несвестица, падавица, грчеви на мишиќи, вртоглавица, наглувост, кратковидност, кила и други слични здравствени недостатоци не смеат да се запослуваат на оние работи кај кои што нивните здравствени недостатоци и болести би можеле да претставуваат опасност како за нив самите така и за нивната околина.

Запослените лица ваквите здравствени недостатоци односно болести, доколку се откријат, должни се во секој поедин случај да ги пријават на работодавачот преку старејќиот работник.

Преглед на работниците при упослувањето

Член 10

На работи кај кои што постои можност на професионални и други болестувања во врска со рабо-

тата, може да се заласлат само лица кои што не се наклонети на такви оболуења. Во таа цел работодавачот е должен да бара сите работници, кои што ги запослуе на такви работи, да бидат лекарски прегледани. Лица наклонети кон тие оболуења не ги исклучи од такви работи. Лицата кои што се веќе запослени на такви работи, ќе бидат повремено, а најмалку еднаш годишно, лекарски прегледани.

Работодавачот е должен да води одделен список на лица кои што се лекарски прегледани, со подаци за нивната способност за односните работи.

Осигуруење против пожар

Член 11

За гасење пожар и спасуење лица угрозени со пожар, мораат да се предвидат потребни мерки.

Зградите, особено на повеќе катови, мораат да имаат уредба кои што ќе овозможат брго излегуење на луѓето угрозени со пожар (излази за нужда со одделна скала осигурена од пожар, скали за спасуење и сл.).

Вратата за излегуење за време на работењето не смее да биде заклучена нити закрчена. Излазите за случај на опасност мораат да бидат нарочно означени и така изведени да можат секогаш лесно да се отворат. Пристапот кон излазите за случај на опасност мора секогаш да биде слободен. Излазната врата за случај на опасност мора да се отвора во правецот на излазот.

Справите за гасење пожар, во количина која што одговара на големината на претпријатието, мораат да бидат секогаш во приправност и мораат секогаш да се одржуваат во употреблива состојба и да се чуваат од смрзуење. Повремено треба да се врши испитуење исправноста на справите за гасење пожар.

Одреден број лица во претпријатието мора да биде научен во ракуењето со справите за гасење пожар. Сите запослени лица во претпријатието мораат да бидат запознати со ракуењето на апаратите за угушуење пожар во почетокот.

На места дека за гасење пожар не смее да се употреби вода (гасење на уље, електромотор и сл.) мораат да бидат подготвени нарочни средства за гасење (песок, апарати со пена и сл.).

Со цел на овозможуење гасење на пожар на електро-машински постројки треба да се обрне нарочно внимание на начинот на исклучуењето уредбајот и електричните водови.

Секое поголемо претпријатие треба да изработи и на видно место да истакне детални напатствија за случај на пожар.

Во претпријатија, заведенија и установи службата за заштита од пожар мора да биде организирана спрема одделните постројки прениси.

Сигурност на движењето при работење

Член 12

Дворовите на претпријатието мораат да бидат зарамнети без непотребни канали и дупки. Во случај да се поедини дупки или канали потребни заради погонски прилики, мораат да бидат оградени со сигурни огради.

Член 13

Ако дворот на претпријатието служи заедно како складите на материјал, она мора да биде така прегледно и уредно сложено да не го смекјава слободното движење по дворот, и да не претставува опасност за запослените лица.

Член 14

Нокје, за време работа, дворовите на претпријатијата мораат да бидат осветлени. Опасните места (одвремени дупки, кавали и сл.) мораат да бидат

дат нокје нарочно добро осветлени односно означени со црвена ламба.

Член 15

Ако во работните простории постојат коловози, горјати површина на другите, мора да биде во височина на површината на душето.

Вртешките за вагонети мораат да бидат така осигурени, да не можат да се вртат кога се прејдуе преку нив.

Член 16

Работните места, пролазите и душемињата мораат да се одржуваат во исправна состојба. Работните места за време на работењето мораат да бидат доволно осветлени. Лизгави и рамни места на душемињата, доколку е возможно, треба да се направат рапави.

Член 17

Опасни места (дека се електрични водови на висок напон, трансформаторски станици, дирекци и голеи електрични делови со напон преку 48 V спрема земјата) мораат да бидат обележени со видни ознаки (на пр. „опасно по живот“, „висок напон“, „не факјај“ и на т. сл.).

Во простории со електрични уредбајот на висок напон дозволен е пристап само на одредени стручни лица. Вакви простории мораат редовно да бидат заклучени.

Прекидачите за електрично осветлуење на просториите мораат да се наврѓаат одма покрај секое улаз во просторијата на дохват на раката.

Член 18

Главните пролази во сите работни простории треба да се широки најмалку 1,5 м, а споредните пролази најмалку 1 м.

Сите пролази и прометни патишта мораат да бидат слободни било од какви пречки или наслаган материјал кој што би го спречуел или отежуел пролазот.

Запослените лица мораат да ги употребуваат само оние улази односно излази и прометни патишта, кои што се за нив одредени. Исто така без изричит налог на претпоставениот не смее да се прејдуе во други работилници и одделења во кои што немаат работа.

Забрането е секое задржуење како и продаж под дизалици кои што носат терет.

Член 19

Сите галерии, платформи (поднуми), прелазни рампи, прелази, мостови и скали кои што се повеќе од 1 м над земја, мораат да имаат јаки огради и тоа така, да горната ивица (пречка) биде во височина 1 м а долниот дел до височина најмалку 0,20 м мора да биде полно изведен.

Сите премостени прелази кои што служат за пренос односно превоз на терет, како и утоварни мостови, мораат да бидат доволно широки и јаки а спрема потреба и доволно потпрени, така да кај пренесуењето или превозуењето на терет биде исклучена можноста на превртуење, рушење односно поголеми нишања (колебања). Вакви прелази мораат да бидат така изработени да делуваат како целина. Ако се прелазите односно мостовите составени од повеќе штици, истите мораат да бидат цврсто поврзани меѓу себе.

Член 20

За дигање и преносуење на тешки терети мораат да се употребат соодветни уредбајот за дигање и пренесуење терет.

Член 21

Скалите од 5 и повеќе метри мораат да бидат барем од една страна со сигурна огра-

да, а скалите од десет и повеќе басамаци мораат од обете страни да имаат јака и сигурна ограда. Оградите на скалите мораат да бидат високи најмалу 1 м.

Член 22

Скалите кои што се употребуват при работењето мораат да бидат така соградени да се сигурни против лизгање, кршење и паѓање. Исто така мораат да бидат осигурени од нишање и виткање.

Попречните пречки на скалите мораат да бидат усидени а не само заковани.

Скали кои што служат за доближување кон работа на ѕидови, на подиуми, отвори во душемина, во дупки, канали и сл. мораат да го прејдуат својот горни потпирач најмалу за 0,75 м заради стабилноста на скалата и сигурноста на лицето кое што со неа се служи.

Член 23

Отворите во душемината, отворите на скали, светларници, дупки, окна, канали и тн. потоа големи посуди и други опасни длабочини, како и резервоари кои што содржат жешки, јетки и отровни материји мораат да бидат оградени со сигурна ограда. Вакви места кои што заради самиот начин на работењето не можат да се опрадат, мораат да бидат добро осветлени, а на опасност треба да се упозори со згоден натпис на видно место.

Пристап во темни простории (места) и сл. дозволен е само со употреба на светло.

Кровови и светларници од обична срча, ако постои можност да паднат на нив предмети од околните згради, мораат да бидат заштитени со јака мрежа од тел. Приступ и одење по вакви кровови е само со употреба на згодна подлога.

Член 24

Отворите во ѕидови на горните катови, кои што служат при работите, мораат, ако постои опасност од паѓање, да бидат снабдени со градобран. Ако тие градобрани мораат за време на работењето да се дигаат, треба во такви случаи од обете страни на отворот да бидат прицврстени јаки рачици.

Ако вакви отвори имаат врата која што се отвора надвор, таа врата мора да биде осигурена против испаѓање.

Член 25

Покретна врата треба да биде осигурена против испаѓање од своето лежиште.

Одржување урегјан, справи и средства

Член 26

Машините, алатот, справите и урегјаните, скелите, тите тн. мораат пред употребувањето да бидат испитани во поглед на нивната сигурност. Недостаците и непоредноста мораат да се пријават на одговорот актуелно.

Член 27

Ској заослање или друго ко што се открие како извор едни или ненормални појави во просториите, одма да се пријави на претпоставениот надзор.

Член 28

Погоноските урегјан и другите предмети кои што служат при работењето, мораат да се употребуваат само за цел за која што се одредени.

Сигурносните справи, урегјан и заштитните средства (оклади, машини, шпалтици и сл.) мораат да се употребуваат спрема својата намена. Со нив мораат да се внимава да се чуваат и моаат да се одржуваат во исправна состојба, а после употребувањето да се чуваат и да се остават на заведено место.

Член 29

Злоупотреба и самоволно отстранување на заштитните справи, урегјан и средства како и нивното оштетување строго е забрането. Недостаците и расипувањата на истите треба одма да се пријават на раководачот. Отстранување на заштитните справи и урегјан смее да се врши само во случај на потреба (исправање на машини или поедини делови, преуредување на машини за друга работа и сл.). По престанокот на таа потреба, заштитните справи и урегјан треба да се доведат пак во првобитната состојба.

Член 30

Цевките кои што спроведуваат пара, жешки течности или жешки гасови, мораат да бидат така заштитени (изолирани) запослените лица да не можат да се изгорат при факјањето им.

Цевки (спроводници на гасови, пара, течност) мораат да бидат обележени со ознака во бои спрема видот на гасот односно течноста која што ја спроведуваат, а спрема одделниот стандард, со кој што ќе биде утврден начинот на обележувањето и соодветните ознаки во бои.

Простории и места опасни по здравјето

Член 31

Работи кај кои што не може да се избегне развијање по здравјето штетни или лесно запаливи гасови, пара и прав треба по можност да се вршат механички во затворени урегјан. Треба да се настанова такви гасови, пара и прав да се одводат на неопасен начин векје од самото место на развивањето. Такви простории мораат и вештачки да се проветруваат. Места на кои што работниците се задржуваат при работењето треба така да се одберат, да работниците по можност бидат исклучени од штетното влијание на гасови, пара и прав. Ако ни тоа не е достаточо, работниците при тие работи мораат да имаат и да употребуваат исправни заштитни справи и средства (за заштита на плукјата, главата, рачете и тн.).

Просториите со високи температури мораат, доколку тоа самиот погон дозволува, арно да се проветруваат.

Член 32

Пристап во простории, резервоари, канали, дупки и сл. во кои што постои можност на развивање отровни и опијајќи гасови и пара, може да се врши само под надзор на едно лице кое што се навогја извор од овие места и со употреба на мерки на сигурност (претходно проветрување, доведување чист воздух, потрбување заштита за плука, везење и на т. сл.).

Одговорот, спиење или земање храна на такви опасни места забрането е. Такви места мораат да се означат со виден натпис.

Работење со лесно запаливи и експлозивни материји

Член 33

Забрането е пиење тутун, како и секој пристап во отворен пламен и со запаливи предмети во простории во кои што се навогјаат лесно запаливи предмети како на пр. дрвеа строго ина, папир, свечки и сл. Оваа забрана треба писмено да се означат со виден натпис.

Во простории во кои што се обраќаат или смеат да се користат запаливи цети (како на пр. целулоза) смее да се ложи ни да се осветлува со отворени пламени, а нти да се земаат никакви предмети на пламен и жарење. Пиење тутун во вакви простории е забрането. Оваа забрана треба видно да се означат со виден натпис.

Во простории со запаливи предмети како бензин, керозин, нафта, етер и сл. не смее да се сместуваат во отворени метални магацини со друг материјал.

туку одвоено во одделни простории кои што се одделени од работните и жилишните згради.

Начинот на сместувањето на лесно запаливите и експлозивните материи ќе се регулира со одделен правилник.

Работните места дека се работи со многу опасни запаливи и експлозивни предмети треба да се поделени на кјелин со преграда од армиран бетон, како евентуалната несреќа би се свела на што помала мерка.

Член 34

За простории во кои што се сместуваат материи кои што веќе кај обична температура развиваат запаливи или експлозивни пари, гасови или прав во опасна количина, како и за комшиските простории кои што се со наведените во повремени врска, на пр. со врата, пенцере, отвори за ремење, канали и тн., важат овие прописи:

1) електрични инсталации мораат да одговараат за прописите кои што се однесуваат на простории во кои што постои опасност од експлозија;

2) вратите, пенцерињата и душемињата мораат да бидат од несагорив материјал;

3) внатрешноста на вакви простории смее да се осветлува исклучиво со електрични сијалици. Вакви сијалици за осветлување мораат да бидат заштитени со заштитна счра и мрежа која што оневозможува додир на гасовите со изворот на светлоста за случај да се скрши сијалицата. Прекидачите на сијалици мораат да се навоѓаат извон од овие простории. Ако овие простории се осветлуваат од надвор со отворени светилки, пенцерињата низ кои што влегува светлоста мораат да бидат узидани односно херметички затворени.

4) ако вакво осветлување не е возможно да се спроведе или ако се постоеќето осветлување расипе, пристапот во вакви простории дозволен е само со сигурносни ламби. Со други ламби или со отворен пламен пристапот е строго забранет;

5) вакви простории забрането е да се греат со печки и други справи со пламен и жарење;

6) забрането е во такви простории да се употребуваат машини и алати кои што со својата употреба можат да произведат искра. Пристап во вакви простории забранет е такагјере во обувки поткучени со клинци или слични железни предмети кои што можат да произведат искра;

7) пиене тутун во вакви простории строго е забрането.

Сите наведени забрани треба на улазот во вакви простории да се истакнат со виден натпис.

Член 35

При работи со лесно запаливи течности и материи, како на пр. со бензин, бензол, етер како и при работи на полнење и чистење садови со тие течности како и други работи со истите, строго е забрането пиене тутун и употреба на отворен пламен и ужарени предмети. Алат или уредбај кој што би можел да произведе искри, не смее при тие работи да се употребува.

За да би се спречил пожар кај полнења и преработување на етер, бензин, сумпор уљеник, ацетон и сл., сите машини, апарати, садови и цевки, како и бочви за пренос, мораат да бидат облепени со земја како би се спречило нивното евентуално опасно полнење со електрицитет.

Член 36

Гасни цевки во поглед на пропуштање не смеат да се испитуваат со отворен пламен. Во таа цел има да се употреби раствор на сапун и вода (сапуница). Кај таа работа пиене тутун е забрането.

Осветлување внатрешноста на котели, бањони, бочви, канали и тн. во кои што може да биде лесно запаливи и експлозивни гасови, може да се врши единствено со електрични ламби кои што одговараат на сигурноските прописи за таа цел.

Член 37

Ако на садовите (бочвите, резервоарите и сл.), кои што содржале лесно запаливи течности, експлозивни гасови и киселини, се вршат работи со огон или работи кај кои што настанува усијаване односно искри тие садови треба претходно врно да се исперат и потполно да се наполнат со вода, водена пара, душик (азот) или угљен диоксид и на т. сл. Вакви работи смеат да се поверат само на искусни и стручни лица кои што се точно запознаени со сите опасности на таа работа. Ако садовите, на кои што се превземаат такви работи со пламен, не можат за време на работењето да се држат полни со вода, водена пара, душик (азот) или угљен диоксид и сл. такви работи со пламен несмее да се превземаат.

Член 38

Забрането е во работните простории секое нагрупување на материјал и отпацки кои што се лесно запаливи или сами можат да се запалат. За нивното привремено сместување треба да се употреби сад од несагорив материјал со херметички капак. На секој сад треба да се означат што содржи. Овие садови не смеат да се смугуваат во простории дека има запаливи материи.

Член 39

На работи, кај кои заради природата на работењето постои опасност да се запалат алиштата на упослениот персонал, не смеат да се употребуваат алишта кои што се мрсни од уље, маст или имаат на себе лесно запалив материјал.

Работење со отровни и јетки материи

Член 40

Лесно запаливи, експлозивни, отровни и јетки материи можат да се држат само во згодни садови на сигурни места, затворени со клуч и под надзор. Вакви материи смеат да се издаваат само на лица кои што се запознати со опасноста која што постои од тие материи, а во количини кои што се неопходно потребни за редовно вршење на работењето.

Истурени или растурени количини на овие материи мораат одма со потребно внимание да се отстранат.

За отровни и јетки материи мораат да се употребуваат садови на таква форма и изглед кои што оневозможуваат овие садови во било кој случај да се заменат со садови во кои што се држи вода за пиене. На сите садови треба и со натпис да се означат нивната содржина со ознаката на отровот.

Член 41

За преточување на јетки киселини и лужини од балони, бурила и сл. мораат да се употребуваат справи кои што спречуваат прскање и истурање на истите (на пр. справи за преточување-лулајашка, дизало за балони и сл.).

Забрането е со уста да се исисува воздухот од црева или цевки заради преточување на киселина и лужина.

Други одредби

Член 42

Затворени шупливи садови, како на пр., машински делови, бочви, цевки, резервоари, пловци и сл. смеат да се обработуваат со пламен, ламба за лимење и тн. или во огон да се загреуваат дури тогаш кога се превземени сите мерки да во внатрешноста на тие шупливи тела неможе да настане притисок кој што би довел до прскање.

Член 43

Испитувањето на резервоари и други садови во поглед на пропушливоста, дека е тоа возможно, тре-

ба да се врши со ладен притисок (со вода). Ако се превземаат вакви испитуења со употреба на воздух, пара или гасови, како на пр., воздух (азот), угљен диоксид, мораат векје спрема еластичните својства на употребениот гас да се превземаат одделни заштитни мерки.

Член 44

На машини и други погонски урегјан не смее никој макар што да работи, ако не е стручен и оспособен за работење на нив.

Член 45

Оставање и бесење алишта во непосредна близина на машини, трансмисии и електрични инсталации строго е забрането. За таа цел мораат да бидат уредени одделни простории или места.

Член 46

Лица кои што се запослени кај машини, трансмисии и други погонски урегјан, мораат да носат прилегнато облекло на телото.

Близу движните делови на машини и погонски урегјан запослените лица, ако имаат долга коса односно плетенки, мораат истите да ги завиткаат. Исто така не смеат да се носат широки алишта, врвци, појаси, шалови, прстење и сл. Ако се вртат раковите имаат да се завртат со внатрешната страна.

Член 47

Шајни кои што стрчат, обрачи или тел на сандаци, бочви, штици, балвани и сл. мораат одма да се извадат (отстранат), да се завртат или зачукаат така да постанат безопасни.

Член 48

Забрането е за време работењето во претпријатието да се внесуат и уживаат алкохолни пијалаци. На лица во пијана состојба не смее да им се дозволи пристап во работилници и на работни места.

Член 49

Во претпријатија во кои што е потребна особена опрезност заради можност на оболуење од професионални болести, запослените лица не смеат за време на работењето во работните простории да јадат, пијат тутун и жвакаат тутун. Освен тоа, мораат да посветат внимание на совршената чистокја. Пред јадење и пиење, како и одма после напуштуењето на работното место, мораат арно да се измиат. Потребни средства за таа цел претпријатието е должно да им ги стави на работниците на располагање.

II РАБОТИЛИШТА

Дворови

Член 50

Дворовите на претпријатијата мораат да се одржуваат во ред и чисто. Отпаците (гјубрето) мораат да се збираат во за тоа одредени затворени садови или прописно созидаани комори. Отпаците мораат повремено да се возат на места кои што се за тоа одредени или во соодветни пекји да се горат.

Член 51

За истечење на вода (кишница) дворовите на претпријатијата мораат да имаат потребни канали и сливници. Вакви канали не треба да го смекјаваат слободното движење во дворот.

Член 52

Постојани патишта за пешачки сообраќај по дворите на претпријатијата мораат да бидат така наведени да не ја задржуваат водата или не прават мал.

Работни простории

Член 53

Работните простории мораат да се навогјаат над површината на околното земјиште. Тие мораат да бидат соградени во смисла на современите градежни прописи, а на начин да не го угрозуваат животот и здравјето на запослените лица и околните жители.

Член 54

Забрането е за работни простории да се употребуваат праѓевити кои што по својата конструкција и состојба не одговоруваат на намената цел, кои што се влажни, слабо вентилирани или изложени на временски непогоди или непристапачни на достаточна дневна светлост.

Член 55

Во случај некои работења заради самата природа на работењето да се вршат на отворен простор, треба близу работните места да се подигне просторија во која што работниците ќе можат да се склонат во случај на временски непогоди, а потоа повремено и да се греат. Ако се вршат работите во простории кои што не можат или не смеат да се греат или ако работењето се врши во простории дека е температурата вештачки снижена, на работниците мора да им биде пружена можност повремено да се греат предвидени загреани простории.

Забрането е работните простории да се употребуваат за спиење и живеење.

Член 56

Големината на работните простории зависи од видот на работењето кој што во нив се врши, но во секој случај мора да биде таква да на секое запослено лице во нив довогја најмалу 10 м³ слободен простор. Секое запослено лице мора да има најмалу 2 м² слободна површина душеме од работната просторија. Височината на работните простории мора да изнесуе најмалу 3 м.

Под слободен простор и слободна површина на душмето се подразбира оној простор односно површина на душеме која што не е заземена со машини, погонски урегјан, материјал и сл.

Наведената најмала дозволена височина на работните простории, слободниот простор и слободната површина на душмето која што довогја на поедино запослено лице важи едно за оние работни простории во кои што се вршат работења под потполно нормални хигиенски услови, т. е., ако се во работните простории не развива голема горештина, шкодлива пара, гасови, прав и сл.

Член 57

Кај векје постоеќите работни простории може да се дозволи височината да биде 2,80 м ако тоа природата на работењето и хигиенските услови на работењето дозволуваат, т. е., ако се во такви работни простории не развива голема горештина, шкодлива пара, гасови, прав и сл.

Во векје постоеќите работни простории чијата височина е помала од 3 м секое запослено лице мора да има најмалу 12 м³ слободен простор.

Член 58

Во работните простории во кои што се развиваат штетни гасови, испаруење, голема горештина, прав и сл. височината, слободниот простор и слободната површина на душмето, која што довогја на поедино запослено лице во такви простории, ќе се поголеми аналогно со прописите на одделни правилници кои што важат за односните видови работи.

Член 59

Во секоја работна просторија мора да биде истакнат натпис со подаци за височината, слободната површина на душмето и слободниот простор на ра-

ботната просторија и за најголемиот број на лицата кои што во дотичната работна просторија смеат да се запослат.

Душемиња

Член 60

Душемињата на работните простории мораат да бидат јаки и рамни и од таков материјал да можат лесно да се чистат и перат а уедно да не створуат прав.

Во работни простории дека по природата на самото работење се растура вода, душемињата мораат да бидат изведени од непропустлив материјал и со благ нагиб спрема отворите на одводните канали. Отворите на каналите мораат да бидат снабдени со сифони и кои што се пристапачни и лесно се чистат.

Душемињата на работните простории треба да се од материјал кој што слабо спроводи топлота. Доколку тоа заради самата природа на работењето не е возможно, секое постојано работно место мора да биде снабдено со подлога од материјал кој што слабо спроведуе топлота (дрво и сл.).

Доколку во работните простории се ложат пекји, дрвените душемиња околу истите во круг од 80 см. мораат да бидат осигурени против пожар.

Зидови и таваници (стропови)

Член 61

Зидовите и таваниците (строповите) на работните простории мораат да бидат рамни, а изведени од материјал способен за варосуење, бојадисуење или перење.

Зидовите на работните простории не смеат да пропуштаат влага, и мораат да бидат таква конструкција да ги изолираат работните простории од брзи влијанија на надворешните температури.

Зидовите и таваниците (строповите), како и душемињата на работните простории, не смеат да пропуштаат прав, чад, гасови и пара.

Во работните простории во кои што се испаруваат отровни материи (жива, олово, арсеник, анилин и тн.) или се створуе прав на тие материи, мораат таваниците (строповите) и душемињата мораат да да бидат од материјал кој што се мие лесно.

Член 62

Таваниците (строповите) на работните простории во кои што се развива многу пара мораат да бидат изведени од материјал кој што спречуе кондензирање на парата.

Член 63

Зидовите и таваниците (строповите) на работните простории мораат да бидат изведени во светли бои. Исклучение чинат работилници во кои што солнчевата светлост штетно делуе на сировината или готовиот производ.

Крвови

Член 64

Крвовите на работните простории во кои што нема таваница (стропови) мораат да бидат така саградени да штитат од временски непогоди, преку мерна топлота и ладноќа.

Доколку во просторијата би могло да дојде до експлозија кров треба да се предвиди со полесен покривач.

Пенџериња

Член 65

Работните простории мораат да бидат снабдени со достаточен број пенџериња чијата површина зависи од видот на работењето која што во ним се врши но во секој случај треба да изнесуе најмалу 1/8 од површината на душемето на поедина работна просторија. Пенџерињата (светларниците, кровните пенџериња и сл.) на работните простории треба да се така распределени, да работната просторија биде по-возможност еднолико осветлена со дневна светлост во најважните работни делови.

Пенџерињата за работните простории мораат да бидат така наместени да можат по потреби да се отвораат. Кај уградени индустриски пенџериња поедини делови на истите мораат да се изведат така да можат да се отвораат. Сите пенџериња (светларници, кровни пенџериња и сл.) мораат да бидат така наместени, да лицето кое што ги отвора или затвора стој на душемето на работната просторија.

Пенџерињата на работните простории треба по-возможност да бидат така наместени како би се избегнало паѓањето на директни солнчеви зраци из работните места.

Сите пенџериња по својата конструкција мораат да бидат така наместени да се чистат лесно.

Член 66

Во случај на недостатчно излази можат поедини пенџериња во работните простории така да се наместат, да во случај на опасност можат да послужат како излаз.

Врати

Член 67

Сите внатрешни врати на работните простории имаат да се отвораат во правец на најблискиот излаз. Сите надворешни врати мораат да се отвораат во правец на излазот. Врати кои што се отвораат спрема скалите мора да бидат така наместени и поставени да не го смекјаваат слободниот пристап на скалите.

Член 68

Кај приземните згради распоредот и бројот на излазите мора да биде таков да најголемата далечина со најкус пат од секое работно место до најблискиот излаз биде најповеќе 25 м. Многу развлечени (долги) приземни работни простории кои што немаат згодни пенџериња за скокање, мораат да имаат достаточен број излази во случај на опасност.

Кај повеќекатните згради распоредот и бројот на излазите мора да биде таков да најголемата далечина на секое работно место до најблискиот излаз до скалите биде најповеќе 25 м. Заради тоа повеќекатните згради кои што се долги преку 30 м мораат да имаат барем две скали кои што се една од друга достаточено далеку и кои што мораат да имаат излаз во слободен простор.

Згради кои што се покуси од 30 м, а повисоки се од 3 ката и служат како работилница мораат да имаат барем две скали, кои што се достаточено далеку една од друга, а кои што водат во слободен простор. Една од овие скали ќе служи само како излаз во случај на опасност.

Член 69

Покретна и врата која што виси може да се поставуат само ако постои во истата работна просторија барем уште една врата која што се отвора во правец на излазот.

Член 70

Сите врати кои што ги затвораат работните простории во кои што постои особена опасност од пожар или експлозија мораат да бидат изградени од несагорив материјал.

Член 71

Скали, потскали, ходници и пролази не смеат да се употребуат како работни простории и складишта на материјал.

Бунарите кај скалите (меѓупростори кај скалите) и просторите за движење дизајници (лифтови) мораат херметички да се затвораат како низини не би била промаја штетна по работата во просториите, а особено опасна во случај на пожар.

Кај дизајниците во згради урегјајот мора да биде така изведен да може дизајнцата да се стави во покрет само кога се сите врати кои што служат за улаз во дизајницата добро затворени.

Сите отвори во меѓукатните конструкции кои што служат за работење (вертикален транспорт и

ам.) мораат лесно да се затвораат заради спречување промаја при пожар.

Член 72

Ходниците и пролазите мораат да бидат лесно пристапачни. Главните ходници и пролазите треба да се најмалу 1,50 м, а споредните ходници и пролазите најмалу 1 м широки.

Работилници под земја и на тавани

Член 73

Исклучително е дозволено да се употребуат работни простории кои што лежат под површината на земјата, ако имаат достаточен број излази, достаточна дневна светлост, ако се заштитени од подземна влага и ако не се изложени на опасност од поплава. Таваните (строповите) на вакви простории треба да се навогаат најмалу 0,60 м над земја, а душмето не подлабоко од 2,20 м под површината на околното земјиште.

Член 74

Тавански простории можат да се употребат како работни простории, и тоа за работи од помал обем, ако не се работи со материјал од кој што постои опасност од пожар, и ако се крововите изведени така да ги штитат запослените од многу јака сончева топлина и ладноќа.

Член 75

Таванските и подрумските работни простории мораат да одговараат на сите други пописи кои што се однесуваат на работни простории.

III ХИГИЕНА НА РАБОТЕЊЕТО

Чистокја на работните простории

Член 76

Сите работни простории како и работни места мораат да се одржуваат чисто.

Најмалу еднаш неделно сите работилници мораат темелно да се очистат. Душемињата на работилниците мораат да се чистат катадневно, и тоа по правило, по завршетокот на работењето. Ако чистењето мора да се врши за време на самото работење, чистењето ќе се врши на таков начин да се не дига прав.

Зидовите и таваните (строповите) на работните простории мораат редовно да се чистат, а да се варосуваат најмалу еднаш годишно.

Вода употребена за прскање или перење работилници не смее да биде штетна по здравјето.

Член 77

Во сите работилници како и споредните простории мораат да се постават пљуваоници од материјал кој што може лесно да се мие. Пљуваониците мораат да бидат исполнети со вода. Бројот на пљуваониците во поедини работни простории ќе се одреди спрема големината на просторијата и бројот на работниците кои што работат во нив, сметајќи најмалу 1 пљуваоница на 20 работника. Пљуваониците мораат да бидат поставени на лесно пристапачни места, а мораат катадневно да се мият.

Нарочно се препорачува поставување пљуваоници со капаци кои што се отвораат со притисок на нога или пљуваоници прицврстени на ѕид во височина од 1 м над душмето и тоа со водено перење.

Осветлување на работните простории

Член 78

Сите работни простории и работни места мораат да бидат во достаточна мера осветлени со дневна светлост. Дека не е возможно заради технички разлози да се доведе дневна светлост во достаточна мерка, просториите и работните места мораат да бидат вештачки осветлени. Сите работни места и работни простории, како и сите други простории на претпријатието, мораат да бидат и покрај достаточна осветлени.

Во места дека постои електрично осветлување и ако постои можност на приклучок, електричното

осветлување мора да се уведе во сите работни простории.

Пенцерињата, осветлујќите отвори, како и прозирни делови на осветлујќите направни, мораат да се одржуваат во чиста и исправна состојба. Пенцерињата и осветлујќите отвори низ кои што довоѓаат директни сончеви зраци, мораат да бидат снабдени со справи кои што спречуваат блештење на светлоста и паѓање на директни сончеви зраци на работните места.

Зидовите и таваните (строповите) на работните простории мораат да имаат таква боја и површина да упијат што помалку светлост.

Кај вештачко осветлување изворот на светењето не смее да производи блештење.

Забрането е за осветлување да се употребуваат ламби со гориви течности кои што се испаруваат кај температура под 35°C заради опасност од експлозија.

Пламенот на ламбите за вештачко осветлување мораат да биде далеку од намештајот и запаливите предмети најмалу 1 м вертикално и 0,30 м хоризонтално.

Во работните простории мораат да бидат поставени и припремени ламби за резервно осветлување во случај на застој на централното осветлување. Со резервно осветлување треба особено да се снабдат излазите, ходниците и скалите на претпријатието.

Сите гасови, течности и цврсти тела (карбид и сл.), кои што се употребуваат за осветлување, мораат да бидат затворени во метални резервоари односно садови. Поголеми количини на овие средства се сместуваат во одделни простории.

Кај сите места, кои што претставуваат особена опасност на паѓање на запослените лица, како кај отворите во душме и за пристап кон подземните магацини, отвори за пристап на галерии, скали, кај дупки, канали и тн. ќе се истакнат сигнални ламби односно фенери.

Температура и влажност на воздухот на работните простории

Член 79

Работните простории мораат да бидат преку зима загреани. Во работни простории во кои што работниците вршат полесни физички работи температурата има да се движи од 18 до 20° C. А за другите потешки работи од 10 до 18° C. При тоа треба да се зема во оглед влажноста и движењето на воздухот и интензитетот на полесното работење.

При ладењето на просториите преку лето внатрешната температура може да биде и поголема а ќе се подесува во зависност од надворешната температура.

Температурата во просториите треба да е што повеќе уедначена како по слоевите така и по височината.

Температурата треба да се мери во средината на работната просторија.

Справите за греење на работните простории треба да се такви да не претставуваат опасност од пожар ниту да го расипуваат воздухот.

Употребување на мангали и отворени пекји во работните простории не е дозволено.

Работи кај кои што по природа на работата се развива висока температура, мораат да се вршат во простории кои што се одделени од другите работни простории.

Работните простории во кои што се ракува со експлозивен материјал смее да се греат на таков начин, да опасност од пожар или експлозија биде потполно исклучена.

Работните простории мораат да бидат обезбедени од прекумерно зрачење (радијација) на топлотата на апаратите за осветлување, огништата и др. извори на топлина.

Воздухот на работните простории мора да биде умерено влажен и треба да се движи од 30 до 80%

на релативна влажност, што зависи се од температурата и движењето на воздухот.

Вентилација

Член 80

Во секоја работна просторија воздухот мора да биде чист. Каде год е тоа возможно ќе се употреби природна вентилација со помош на пенцериња, врати, отвори на кров, таваница (строп) и ѕидови, оцаи и сл. Проветруењето мора да се врши извор работното време, а во топли летни месеци и ноќе.

Проветруењето треба да е така изведено да ги обврка сите делови на просторијата во која што се наоѓаат работните места односно живеат работници. Со проветруењето на просториите не смее околу работниците да се прави промаја која што би била штетна по здравјето.

Ако природната вентилација не е достаточна, мора да се изведе вештачка вентилација.

Вештачката вентилација мора да биде изведена по принципите на современата техника, водејќи сметка за специалните услови на работењето во поедини гранки на стопанската дејност.

Вештачката вентилација треба да е така изведена да воздухот може шест пати на саат да се обнови.

Воздухот кој што се доведува во работните простории мора да биде свеж и чист. Во случај да во работната просторија не е возможно да се доведе свеж и чист воздух мораат да се постават zgodни филтри за пречистување на воздухот.

Член 81

Секое развијање на чад, пара, надражујќи, загушливи или отровни гасови во работните простории мора да се спречи со одведување на истите непосредно од местото на развијањето. Во работните простории дека не може сосема да се спречи развијање на чад, пара, надражујќи, загушливи или отровни гасови треба особено да се појакне вентилацијата.

Член 82

Работи при кои што се развијаат големи количини на водена пара може да се вршат само во простории снабдени со нарочни уредбај за спречување да се прави магла и кондензација на пара на тавани (стропови) и ѕидови на работните простории (уредбај за отстранување на магла).

Член 83

Во случај да природата на работењето бара влажење на воздухот на работните простории, истата ќе се врши со помош на нарочни справи за влажење воздухот. За контрола на влажноста на работните простории во кои што се врши влажење, ќе се поставуваат особени апарати за мерење влажноста на воздухот. Водата употребена за влажење на работните простории не смее да биде штетна по здравјето.

Член 84

Секое дигање на прав во работните простории мора да се спречи. Правот мора да се одведе непосредно од местото дека настанува и тоа со помош на нарочни уредбај (ексхаустори).

Доколку правот, кој што се при поедини работења развива, не може да се одведе заради самата природа на работата, вакви работи мораат да се вршат механички во потполно затворени простории односно уредбај.

Бука и вибрации

Член 85

Буки и вибрации во работните простории мораат да се сведат во најмала возможна мерка за да би се сврчило ободување на упослените работници.

Одделената или поедините машини кај што се развива особена голема бука, треба да се одвоени од другите работни простории.

На работниците кои што се нарочно изложени на голема бука треба да им се стават на располагање потребни средства за заштита на слухот.

Работење со отровни и заразни материи

Член 86

Отровни материи мораат да се сместуваат и чуваат во за таа цел одредени простории. Пристап во вакви простории имаат само лица на кои што им е поверено ракување со отровни материи.

Сите работења со отровни материи како што се распакување, мелење, мешање, вагање, пресикување и пакување, мораат да се вршат во одделно за таа цел одредени простории. Таваните (строповите), душмињата и ѕидовите на вакви простории мораат да бидат од материјал кој што на себе не задржува прав и кој што се пере лесно. Ракувањето со отровни материи ќе биде регулирано со специјални правилници.

Член 87

Материјал кој што е опасен за пренесување зараза мора пред обработувањето (складирањето) сортирањето и преработувањето претходно да се раскужи. Начинот на работењето со вакво материјал ќе биде регулиран со одделен правилник.

Заштита на телото при работењето

Член 88

На лица кои што своето работење, со оглед на природата на работата, ја вршат седејќи, мораат да им се стават на располагање zgodни хигиенски седишта со наклон за крстот и нозите.

Член 89

Кај сите работења кај кои што се во опасност очите и лицето на запослениот персонал (и тоа заради јака светлост, загревање, испарување и прскање на јетки течности, прав, варници и кај сите работења кај кои што се во опасност очите заради деловите кои што летаат од материјалот кој што се обработува) на запослените лица мораат да им се дадат на располагање заштитни окалки, штитници за очите и лицето или сл. Средствата за заштита на очите и лицето мораат да бидат лесни и zgodни за носење од подесен материјал. Истите не смеат значително да го смалуваат полето на гледањето ниту смеат да проузржуваат потење. Ако работењата кај кои што постои опасност за очите се вршат во непосредна близина на други постојани работни места, такви работни места мораат да се оградат со zgodни огради.

Член 90

На запослените лица на кои што за време на работењето им се во опасност органите за дишење мораат да им се стават на располагање средства за заштита на органите за дишење (респиратори, маски, изолациони апарати). Средствата за заштита на органите за дишење кои што им се ставуваат на располагање на запослените лица мораат да бидат испитани и повремено контролирани, како и да одговараат на наменетата цел.

Секоја ваква справа мора да одговара и мора да се подесува спрема носителот. Истите мораат да бидат одделно и на соодветно место чувани, постојано одржувани во исправна и чиста состојба, а спрема потреба мораат и да се дезинфикуваат.

Член 91

На запослените лица на кои што за време на работењето им се во опасност рацете или нозите мораат, да им се стават на располагање заштитни средства за заштита на рацете и нозите (на пр. заштитни доколеници, заштита на запешката и сл.).

Средствата за заштита на рацете и нозите мораат да бидат zgodни за заштита на односните делови на телото од опасност на работењето која што запослените лица ја вршат. Тие мора да бидат современи и одржувани постојано во исправна состојба.

Кај работења кои што се вршат во вода или влага мора на запослените лица да им се стават на располагање непромочиви обувки, а по потреба и непромочиво облекло.

Член 92

На запослените лица на кои што за време на работењето им е во опасност главата (темето, косата, кожата, ушите) мораат да им се стават на располагање подесни заштитни средства (кациги, штитови, капуљачи, шамии и сл.).

Работни алишта и обувки

Член 93

На запослените лица кои при работењето тропат алишта повеќе но обично, претпријатието ќе им дава бесплатно соодветни работни алишта. Кои запослени лица ќе добијат работни алишта и колко ќе се одреди со одделни прописи.

На запослените лица кои што се изложени особено на штетни влијанија на работењето, мора да им се стават на располагање особени заштитни алишта и обувки (азбестни или импрегнирани алишта, кожни или гумени скутини, гумени чизми, заштитни ракавници и сл.).

На запослените лица кои што своето работење го вршат на отворен простор и се изложени на временски непогоди, мораат да им се стават на располагање работни алишта или кабаници за дожд од непромочив материјал.

Заштитните работни алишта треба постојано да се одржуваат во исправна состојба, а спрема потреба да се чистат, перат и дезинфикуваат.

Заштитните работни алишта мораат да бидат такви, да по можност не ја смалуваат работната способност на работникот кој што во нив работи.

Гардероби

Член 94

На сите запослени лица мораат да им се стават на располагање гардеробни орманчиња за сместување алишта. На оние запослени лица, кои што работат на отворен простор мораат да им се стават на располагање во просторите кои што служат како склоништа од временски непогоди или во одделни простории вешалици за сместување алишта.

На запослените лица кои што работат на нечисти работи или со материјал штетни по здравје мораат да се стават на располагање двоструки гардеробни орманчиња, и тоа еден за сместување на граѓански, а друг за сместување на работни алишта. Гардеробните орманчиња мораат да бидат снабдени со клуч.

Гардеробните орманчиња мораат да бидат најмалку 1,5 м високи, 0,35 м длабоки и 0,35 м широки. Двоструките гардеробни орманчиња мораат да бидат најмалку 0,70 м широки, а ќе имаат вертикална преграда како граѓанските алишта, не би довојале во додир со работните алишта.

Во работните простории со нормални хигиенски услови на работењето можат гардеробните орманчиња да се постават и по поедини работни простории на zgodно место, кои што не смеат да бидат во близина до машините работачици.

Во претпријатија кај што не се нормални хигиенските услови на работењето (висока или ниска температура, влага, прашина, дим, отровни материјали и сл.) гардеробите мораат да се уредат во одделни простории а во поголемите претпријатија гардеробите ќе се уредат одделно за поедини одделења.

Гардеробните орманчиња мораат да бидат на нозари високи најмалку 15 см заради можност на чистење и на zgodни места мораат да имаат отвори за вентилација.

Гардеробите треба по можност да се во близина до умивалниците и купатилата.

За запослени лица кои што на работа довојат со бицикли мораат во двориштето или на некое друго место да се постават соодветни сталци за нивното сместување. Вакви места за сместување на бицикли мораат да бидат покриени.

Во претпријатијата во кои што запослените лица по природа на самото работење се изложени на влага мора да се уреди одделна просторија за сушење алишта и обувки.

Трпезарии

Член 95

На запослените лица им е забрането да се ранат во работните простории. Земање помали оброци на храна (пикадо) може во работните простории исклучително да се дозволи, ако во истите не се работи со отровни или заразни материјали, ако не се развиваат штетни испарувања и ако се сите други хигиенски услови задоволителни.

Во претпријатијата дека што запослените лица со оглед на работното време односно работните односи рачаат или вечераат мора да се уредат особени простории за трпезарии со достаточен број на маси и столици. На работниците кои што донесуваат храна со себе треба да им се даде можност таа храна да ја подгреат. Трпезариите зиме мораат да се загреат.

Умивалници

Член 96

На запослениот персонал мораат да му се стават на располагање умивалници. Умивалниците мораат по правило да бидат надвор од работните простории. Во поголемите претпријатија умивалниците мораат да се наврѓаат при секое поголемо работно одделење.

Умивалниците мораат да се постават во одделни простории, и тоа одделење за машки и женски.

Треба да се постави толкав број на славини да може истовремено да се пере најмалку 1/5, а кај нечисти работи 1/3 од запослениот персонал.

Умивалниците мораат да бидат од порцулан, вештачки камен, емајлиран лим или сличен материјал. Душето, како и зидовите на умивалникот до височина 1,5 м, мораат да бидат обложени со материјал кој што не пропушта течност и кој што може лесно да се пере. Во достаточен големите простории умивалниците можат заедно да се сместат со гардеробата. На секое запослено лице претпријатието е должно да му стави на располагање потребна количина сапун и убрус (ручник). За работите при кои запослените лица се извалкани со материјал што не можат да се исперат со ладна вода, мора на запослените лица да им се стават на располагање топла вода, односно и одделни средства за чистење рацете.

Зиме просториите за миене мораат да бидат загреани.

Купатила

Член 97

На запослените лица кои што во текот на работењето многу се потат или особено се изложени на влијание од прашина, шкодливи материјали и воопшто дека овие лица се особено изложени на нечистотија, мораат да им се стават на располагање купатила со тушеви со ладна и топла вода, сметајќи еден туш за најмногу 15 лица.

Душето и зидовите на купатилото до височина 2 м мораат да бидат обложени со материјал кој што не пропушта течност и што лесно се пере. Во купатилото мора да постои простор за пресвеле-

чување, кој што мора да биде така одделен да алиштата на работникот не бидат изложени на прскањето од вода.

Просторите на купатилото (и одделената за свлечување) за време капењето мораат да бидат змие загреани. Купатила со тушеви треба да се подигнат во одделни простории со одделен предпростор, кој што ќе ја спрече наглата промена на температурата.

Вода за пиење

Член 98

На сите запослени лица мора да им се стави на располагање здрава и питка вода во достаточна количина. Во недостаток на здрава и питка вода мораат запослените лица да им се стави на располагање дезинфикуена вода или прввртена со освежителни додаци.

Ако во местото на претпријатието постои водовод со питка вода, претпријатието е должно да ја спроведе водата и да ја стави на работниците на располагање. Кај што постои водовод мораат да се постават хигиенски славини во внатрешноста на зградата, на кои што запослените лица можат да пијат вода без употреба на садови, и тоа сметајќи една славина на 60 работници. Славината со питка вода не смее да биде оддалечена повеќе од 100 м од работното место.

Кај што нема водовод на запослените лица мора да им се стави на располагање здрава и питка вода во нарочно за таа цел одредени садови. Садовите мораат да бидат од материјал кој што нема да го расипуе вкусот на водата, да не рѓосуе, муфлосуе и тн. Вакви садови мораат да бидат затворени или со поклопци кои што ја чуваат водата од загадување. Секој работник треба да има своја сопствена чаша (лонче) за вода.

Нужници

Член 99

Нужниците треба да се подигнат одвоено од зградите во кои што се работи и живее, доколку не се со водено перење. Во местата во кои што постои водовод, нужниците мораат да бидат со водено перење.

Нужниците со водено перење ќе се уредат во претпријатијата кои што имаат сопствена водоводна мрежа.

Нужниците со водено перење во близина на работните простории мораат да имаат предпростор кој што ги дели нужниците од работните простории.

Кај нужниците со водено перење мораат да се преземат потребни мерки да се спречи замрзнувањето на водата односно да се обезбеди хигиенска употребливост на нужниците и за време мразевите.

Во претпријатието вс кое што се запослени машки и женски лица, нужниците ќе се одвојат спрема полт. Оваа поделба ќе се означи со напписи.

Бројот на нужниците ќе се одреди спрема бројот на упослените лица, и тоа на приближно 30 работници односно на приближно 20 работнички запослени во претпријатието мора да се подигне по еден нужник. Со нужниците за машки ќе се постави на приближно 30 лица уште и по еден писоар од материјал кој што не пропушта течност и кој што може лесно да се пере. Истите мораат повремено и да се дезинфикуат.

Во претпријатијата со повеќе од 50 работнички а по можност и за помал број работнички треба да постојат со нужникот и посебно одделено снабдено со најнужен урегјај, потрошен материјал и вода за одржување лична хигиена на жените.

Душемињата и ѕидовите на нужниците до височина 1,20 м мораат да бидат од материјал што не пропушта течност и кој што може лесно да се пере и дезинфикуе. Секој нужник треба да има врата која што со внатрешната страна се затвора.

Нужниците мораат да се чистат најмалку едниш дневно.

Нужниците мораат да бидат достаточено осветлени и удесени така да лицата кои што се во нив да не бидат изложени на временски непогоди.

Во секој нужник мора да постои можност на природна вентилација.

Се препорачуваат нужници-чувајци со водено перење.

Со работните простории во кои што по природа на работењето влада повисена температура нужниците мораат такагјере да се загреват. Ако нужниците се навогјаат надвор од зградите во кои што се навогјаат работните простории со повисена температура, пристапување кон такви нужници мора да биде овозможено со ходници, кои што работниците ќе ги штитат од нагли промени на температурата.

Се препорачува со нужниците да се постават и умивалници за перење раце после употреба на нужникот. Перење раце после употреба на нужникот е обвезно во претпријатијата кај што се преработуваат животни продукти и лекови.

Ако се нужниците во истата зграда со работните простории, одводната канализација мора да биде составена со надворешниот воздух со помоќ на одделни цевки кои што го надвишуваат покривот на зградата.

Во местата кај што постои канализација нужниците ќе бидат приклучени кон канализацијата.

Дека не постои можност нужниците да се приклучат кон канализацијата мораат да се изработат одделни нужнички дупки. Нужничките дупки мораат да бидат сосема затворени, а нивните ѕидови не смеат да пропуштат течност. Истите мораат да бидат на згоден начин вентилирани.

Нужничките дупки мораат на време да се празнат, и тоа така да површината на нивната содржина остане секопјат околу половина метар испод површината на околното земјиште.

Отпатци и отпадни води

Член 100

Сите отпатци мораат секојдневно да се изнесуваат од работните простории. Ако се работи за отпатците на органски материј подложни на скапување, во работните простории кај што настануваат такви отпатци мораат да постоат особени метални садови со поклопци во кои истите се собираат. Тие метални садови мораат секојдневно да се испразнуваат и перат.

Отпатците на органски материј подложни на скапување можат привремено да се оставаат во за таа цел соиздани и потполно покрени и затворени комори, кои што се навогјаат надвор и достаточено се оддалечени од работните простории. Отпатците на органските материј во вакви комори мораат редовно да се празнат, а спрема потреба да се посипуваат со соодветен дезинфекцион раствор.

Член 101

Во работните простории во кои што се преработуваат органски материј подложни на скапување, душемињата мораат да бидат од таков материјал да не пропуштаат течност. Зидовите на вакви простории мораат да бидат премачкани со мрсна боја или обложени со материјал кој што може лесно да се пере.

Душемињата и ѕидовите на вакви работни простории мораат секојдневно да се перат, а по потреба и дезинфикуат.

Член 102

Отпадните води мораат да се одведуваат непосредно во канали чии отвори мораат да бидат снабдени со сифони.

Член 103

Отпадните води во часот на напуштањето на претпријатието, како и начин на одвозување отпатците (гјурбе) во подрачјето на претпријатието има да одговара и ќе се врши спрема за таа цел донесените прописи.

Прва помоќ во несреќа

Член 104

Кај сите работи без оглед на бројот на запослените лица мора да постои орманче со потребни санитарски средства за давање прва помоќ во несреќа.

Во поголемите претпријатија со повеќе одвоени одделења и кај работи кои што се вршат на разни меѓусебно оддалечени места, секое работно одделение односно оддалечено работно место треба да има одделно орманче со санитарски материал за давање прва помоќ во несреќа.

Орманчето за прва помоќ мора да биде на лесно пристапно место и на својата надворешна страна мора да носи знак на црвениот крст. Уедно на санитарското орманче мора да биде означена куќината адреса на најблискиот лекар (евентуално и телефонскиот број), адреса и телефонскиот број на најблиската болница, а евентуално и установа за давање прва помоќ и транспорт на унесреќените лица. На санитарското орманче уедно мора да биде означено кои лица имаат клуч од санитарското орманче и кои се упатени и одредени за давање прва помоќ во несреќа.

Орманчињата за прва помоќ мораат да бидат редовно заклучени. Клучевите на орманчето мораат да се навогјаат кај одредени лица.

Со одделно напатствие ќе се одредат нормите за такви орманчиња, за нивното ракуење и одржуење како и за санитарскиот материал, кој што мораат да го содржат во поедини претпријатија.

Орманчињата со средствата за давање прва помоќ во несреќа треба да се одржуат во беспрекорно чиста состојба а утрошениот санитарски материјал мора во најкучо време да се пополни.

Во орманчето во средствата за давање прва помоќ не смее да се става материал и предмети кои што тамо не опаѓаат.

Во претпријатијата во кои што можат да се случат и потешки несреќни случаи мораат да постоат zgodни носила за пренесуење унесреќените лица.

Поголеми претпријатија, особено оние што се оддалечени од населените места, се должни да подигнат своја санитарска станица со сиот потребен урегјај и материал за давање прва помоќ во несреќа.

Кои претпријатија се должни да подигнат санитарска станица ќе одреди инспекцијата на трудот во согласност со државните санитарски органи и санитарските органи на социјалното осигуруење.

Раководачот на санитарската станица за давање прва помоќ во несреќа мора да биде стручно лице. Кај работи кај кои што постои можност на труење со гасови или можност на давање мораат да постоат постојано во подготовка направи за спасување и средства за давање прва помоќ (направи за вештачко дишење, противотрови и сл.). Со наведените направи и средства за давање прва помоќ ќе ракуват за таа работа особено оспособени и увежбаани лица.

Лица за давање прва помоќ

Член 105

Во секое претпријатие односно во поедини одвоени одделења на претпријатија и оддалечени работни места, ќе биде одредено и изучено едно лице за давање прва помоќ.

Оспособуење лица за давање прва помоќ ќе биде регулирано со одделно напатствие.

Фабрички хигиеничари

Член 106

Во секое претпријатие во кое што постои можност за појава професионални и други оболуења во врска со работата, прижа за хигиена на работата ќе води за тоа нарочно оспособено лице-фабрички хигиеничар.

Надлежната инспекција на трудот, ќе одреди во смисла на нападните напатствија, кои претпријатија се должни да имаат фабрички хигиеничари.

IV ТРАНСМИСИИ

Член 107

Сите вертикални и коси каиши (ремени), јажиња и синцири, без оглед на живната брзина и ширина, мораат да се заградат или оклопат до височина од 1,5 м над подот.

Главните вертикални и коси ремени и јажиња мораат да се заградат односно оклопат до височина до 2 м над подот.

Сите хоризонтални ремени, јажиња и синцири што се навогјаат на височина пониска од 2 м над подот мораат потполно да се заградат односно оклопат. Сите хоризонтални ремени и јажиња што се навогјаат на височина преку 2 м над подот а се пошироки од 10 см и се движат со брзина поголема од 10 м/сек мораат да се оклопат барем од нивната долна страна.

Заградуењата на ремените, јажињата и синцирите мораат да бидат цврсто и солидно изведени.

Составните места на ремените, јажињата и синцирите мораат да бидат цврсто и по можност глатко изведени и мораат повремено да се прегледаат.

Член 108

Навлечуење или нафрлуење ремените или јажињата на котури смее да се врши само за време мируење на погонот.

Навлечуење или нафрлуење ремените или јажињата на котури за време погонот може да се врши едино со помоќ на направи одредени за таа цел.

Член 109

Посипуење ремените, мачкање и чистење смее да се врши само за време мируењето на погонот.

Поправање и скусуење ремените мора да се врши за време мируењето на погонот. Ако е неопходно потребно таа работа да се врши за време на погонот, истата може да се изврши едино во случај ако симпатиот каиш виси на одделен носач, кој што го спречуе додирот на ременот со оската која што е во погон.

Ремените и јажињата кои што ќе спаднат од котурите треба одма повторно да се наместат или така осигурат да истите не можат да дојдат во додир со движните делови на трансмисијата или на машините работачниците.

Член 110

Трансмисионите оски, кои што ги покренуе истата погонска машина, а се навогјат во разни работни простории, мораат да бидат така изведени да можат да се заустават во взаемна независност од другите трансмисиони оски. Заустанавената трансмисиона оска мора да биде осигурена така да сама од себе не може да се стави во движење. Ова важи и за сите споредни трансмисиони оски.

Член 111

Секоја хоризонтална трансмисиона оска која што се навогја на височина пониска од 2 м над подот е потребно да се загради односно обложи. Вертикалните или косите трансмисиони оски мораат да се оградат или обложат до височина од 1,5 м над подот.

Член 112

Краевите на оските кои што стрчат повеќе од $\frac{1}{4}$ на пречникот на оската, а се навогјаат на височина пониска од 2 м над подот, мораат да се обложат со тулци. Краевите на оските кои што стрчат помалку од $\frac{1}{4}$ од пречникот на оската не мораат да бидат заштитени, но мораат да бидат глатко изведени и завалчавестени.

Член 113

Прелазите кои што водат преку хоризонталните трансмисиони оски мораат да бидат особено осигурени. Прелазите преку трансмисионите оски мораат да бидат цврсто изведени, доволно широки и снабдени со сигурни огради.

Член 114

Местата каде што пристапот кон трансмисионите оски е често потребен (заради мачкање и сл.) мораат да бидат лесно пристапачни и достаточо осветлени. Пристапот на вакви места треба да се овозможи со помоќ на подигнати постојани платформи со ограда или со помоќ на стабилни лествици или подножја.

Член 115

Лежиштата на трансмисионите оски треба по възможност да се со автоматско подмачкуење.

Член 116

Котурите на трансмисионите оски, кои што се пониски од 2 м над подот мораат да бидат заградени односно оклопени. Треба да се настои да оградата на котурот истовремено го заградуе ременот.

Член 117

Запчаниците и синцирните котури на височина од 2 м над подот, а кои што се навоѓат во непосредна близина на работните места и во пролазите, мораат потполно да се заштитат (заштитни кутии). Ако запчаниците и синцирните котури се навоѓаат на височина пониска од 2 м над душемето а не се во пролазите и во непосредна близина на работните места, нивните заватени места мораат да се снабдат со заштитни лим кој што тие заватени места ќе ги обване од сите страни. Краевите на заштитниот лим треба да се издигнати за околу 4 см од работ на запчаникот или синцирниот котур.

Член 118

Сите делови на трансмисиите (мазалици, клинови, завртњи и сл.) кои што стрчат мораат да бидат заштитени или глатко изведени. Кај заградуењето на трансмисиите секојпат треба да се настои истите поединечно да се заградат. Само во исклучителни случаи, дека што поединечно заградуење е оневозможено, може да се пристапи и на групно (заедничко) заградуење. Пристапуењето во простор на трансмисиите, кои што се групно заградени, е забрането за време на погонот. Оваа забрана треба да се истакне со натпис.

Член 119

Послужуење како и сите други работења на трансмисиите смеат да ги вршат само поуздани и увежбани лица. Без одделен налог или одобруење не смеат да се превземаат никакви работења на трансмисиите кои што се навоѓаат во погон.

Исто така без изричит налог и овластуење не смеат да се превземаат никакви преиначуења на трансмисиите.

V ПОГОНСКИ МАШИНИ И МАШИНИ РАБОТАЧИЦИ

Член 120

Погонските машини мораат да бидат сместени во одделни простории (стројарници). Помали погонски машини можат исклучително да се сместат во работни простории, но во тој случај мораат да бидат заградени.

Член 121

Парата односно гасовите, кои што ги испуштаат погонските машини, мораат со особени цевки да се изведат во слободен простор. Цевките кои што ја одведуат парата односно гасовите на погонските машини мораат да бидат така поставени да височината на излезот на парата или гасовите од цевките мора да биде најмалку 1 м над слемето на покривот на зградата во која што се сместени машините, односно над соседните згради.

Цевките кои што ја одведуат парата или гасовите на погонските машини мораат до височина 2 м над подот да бидат озидани или омотани со изолација од несагорлив материал.

Ипусните цевки на експлозивните погонски машини мораат да имаат заградена комора за пригушуење на бучењето.

Член 122

Пристапуењето во стројарницата ќе се забрани со особен натпис на сите лица кои што во неа немаат работа.

Член 123

Замавците на погонските машини мораат повремено да се испитуат со преглед на завртњите, клиновите и составниците, а исто така замавците мораат повремено да се испитуат и со удирање да не напукнале.

Член 124

Послаби експлозивни погонски машини можат да се ставаат во погон со раце наместо со рачка ако замавците се глатки или полно изведени.

Ако вакви машини се ставаат во погон со рачка, тогај рачките мораат да бидат такви да после ставањето на машините во движење сами се исклучуваат.

Пројакти експлозивни погонски машини мораат да се ставаат во погон со рачка, која што после пуштањето на машините во погон сама се исклучува. Освен тоа, вакви машини мораат да имаат направа која што го спречува повратното удирање на рачката. Направата која што го спречува повратното удирање на рачката не е потребна ако на моторот е постојано удесено подоцна палење. Кај дизел-мотор и мотор со ужарена глава е достаточо рачката да има направа што ја исклучува кога моторот се става во погон.

Средните и јаките погонски машини се пуштаат во погон само со механички пат.

На сите експлозивни погонски машини мора да биде прицврстена плочка со ознака на јакоста на моторот во КС и бројот на обрнуењата во минут.

Член 125

Забрането е пуштање во погон експлозивни машини со помоќ на кисеоник или со помоќ на други сагорливи гасови, заради опасност од експлозив.

Член 126

Погонските машини од сите видови смеат да се стават во погон едино со направа одредена за таа цел.

Парните погонски машини до 20 КС можат со раце да се покренуат преку мртвата точка едино ако е пароводот затворен и ако славините за испуштање на кондензатот (кондензована вода) на цилиндрите се отворени.

Член 127

Ставање во погон и зауставуење погонски машини ќе се објави благовремено со одделен знак во сите работилници во кои што се навоѓаат машини работачици и урегјан кои што ги тера погонската машина.

Исто така, во секоја работна просторија во која што се навоѓаат машини работачици и урегјан, кои што ги тера погонската машина, мора да постои възможност да благовремено во стројарницата се најавува секоја опасност. Во тој случај мора одма да се обустави погонската машина.

Член 128

Водените колца и водените турбини мораат да бидат така осигурени да, кога се зауставуваат, сами од себе не можат да се покренуваат.

Член 129

Поправки на движните делови на погонските машини за време погонот се забранети, а исто така и чистење на овие движни делови.

За време на поправка е потребно да се превземаат одделни мерки на опрезност да погонските машини некој не ги стави во покрет.

Подмачкуење на погонските машини за време погонот е дозволено само со особени направи кои што исклучуваат секоја опасност.

Член 130

Дупките за замавци и сл. дупките за движните делови на погонските машини мораат да бидат заградени со ограда најмалку од 1 м кои што во височина од 0,20 м над подот ќе бидат потполно изведени како би се спречило да случајно ногата на упосленото лице не падне во дупката.

Член 131

Послужување и одржување погонските машини може да се повери само на физички здрави лица постари од 18 години, а кои што за тоа имаат нарочно оспособување или испит.

Член 132

Кај секоја машина работачица со механички погон мора да постои можност истата да може да се ставува во погон и зауставува независно од останатите машини работачици. Ставање во погон и зауставување машини работачици мора да биде овозможено од работното место на послужителот.

Против случајно ставање во погон и зауставување машини работачици мора да постои осигурување. Машините работачици, кои што после исклучувањето одма не се зауставуваат, треба да се снабдат со кочница.

Употреба на урегјан за заедничко (групно) ставање во погон машини работачици, како и ставање вон од погонот, е дозволено само ако такви машини работачици сочинуваат група на машини кои што вршат работи меѓусебно зависни и ако е предвидена можност на зауставување вакви машини од сите работни места. Секое лице кое што става машина во погон мора претходно да се увери да со тоа никој не е угрозен. Ова важи особено за машини работачици на кои што е упослено повеќе лица.

Член 133

Ако заради прекид на погонот машините работачици ненадејно застануваат, мораат одма да се исклучат така да, кога ќе се отстрани причината за прекидот на работата, машините работачици сами да не кренат.

Член 134

Замавците, котурите, како и сите други движни делови кои што се навогјат во близина на работното место и пролазот мораат да бидат заградени.

Член 135

Сите делови кои што стрчат на машините работачици, а кои што се движат (како мазалици, клинови, завртни сл.) мораат да бидат заштитени или глатко изведени.

Член 136

Запчаниците и синцирните котури на машините работачици, кои што се навогјат на височина пониска од 2 м над душето во непосредна близина на работните места и во пролазите, мораат потполно да се заштитат (заштитни кутии). Ако запчаниците и синцирните котури на машините работачици се навогјат на височина повисока од 2 м, а не се во пролазите и во близина на работните места, мораат нивните заватени места да се снабдат со заштитни лим кој што тие заватени места ќе ги обване од сите страни. Краевите на заштитниот лим треба да се издигнати за околу 4 см од работ на запчаникот или синцирниот котур.

Член 137

Краевите на оските и слични делови на машините работачици ако стрчат повеќе од $\frac{1}{4}$ на својот пречник, мораат да се заштитат. Глатките оски кои што стрчат помалку од 5 см не треба да се заштитат ама треба да се завалчевестат.

Член 138

Штом послужителот на погонската машина со одделен договорен знак најавува да ќе ја обустави погонската машина, сите машини работачици мораат да се стават вон од погонот.

Член 139

Поправки и чистење на движните делови на машините работачици за време на погонот се забранети. Мачкање машините работачици кои што се во погон како и поправање каишите е дозволено само со употреба на направа која што таа работа ја првизува безбедна.

Ваљците на машините работачици смеат да се чистат само на нивната излезна страна, а никако на заватената. Поправање, подесување и чистење машините работачици (особено поголемите машини работачици) смеа да се превземе само ако се превземени сите претходни мерки да машината работачица случајно или со непазење не биде ставена во погон.

Член 140

Овие прописи важат и за машини работачици кои што се движат со рачни или ножни погон, доколку се снабдени со тешки замавци.

Брусеве (точила)

Член 141

Секој брус мора да биде правилно монтиран на оската со употреба на соодветни прирабници (фланши). Пречниците на прирабниците (фланшите) кај брусевите за суво брусење мораат да изнесат најмалку една третина, а кај брусевите за мокро брусење најмалку една четвртина од пречникот на брусот.

Ако ободната брзина на брусот е поголема од 11 м сек, пречникот на прирабницата мора да биде најмалку $\frac{1}{2}$ од пречникот на брусот.

Меѓу прирабниците и брусот мора да се навогја уметок (од картон, гума, кожа, и тн.).

Член 142

Кај влажното брусење, а за време на мирувањето, брусот не смеа да биде во додир со водата. Брусевите за влажно брусење треба да се чуват од мраз.

Член 143

Брусевите мораат да бидат за време на работата заштитени со цврст и сигурен заштитен оклоп, кој што мора да обване $\frac{1}{4}$ на обемот (ободот) на брусот.

Член 144

На работите кај кои што на брусот не е возможно да се употреби оклоп, мораат да се употребуваат брусеве со скалвичест или конусен пресек. Пречниците на прирабниците на вакви брусеве смеат да бидат до 10 см помали од пречникот на брусот, како во случај ако брусот се скрши прирабниците би задржале поедини негови парчиња.

Член 145

Заради сигурно придржување предметот кој што се брси, на брусот мора да постои засебен цврст потпирач.

Член 146

Брусевите мораат да имаат урегјан со кој што можат да се заустават кога не се употребуваат.

Член 147

Рамнење површината на истрошениот брус (т-карење) смеа да се врши само со алати одредени за таа цел.

Штанци

Член 148

Штанците, кај што материјалот се става со раце, мораат да бидат снабдени со заштитна направа, која што ќе ја исклучува можноста да рацете на упосленото лице за време на работното одење на штанците останат во опасен простор.

Се препорачува наместување автоматска движна заштита, која што за време работното одење на штанците потполно го заградува опасниот простор,

а уедно овозможуе ставање штанците во движења, ако во опасниот простор се навогја раката, на за-
послено лице, или употреба на штанци кои што веќе
по својата конструкција се сигурни т. е. кај кои
што рацете не успеваат лице за време работното
одење на штанците се завземени со некоја друга ра-
бота (еднорачни и дворачни систем на пуштањето
во работа штанците).

Член 149

Штанците кај кои што материјалот се става со
раце мораат да имаат урегјај кој што го спречуе
повратното одење на штанците.

Штанците кои што се пуштаат со ножни педали,
мораат покрај веќе пропишаните заштитни направи
да имаат осигуруење, кое што ќе спречуе да слу-
чајно или со непазење се притисне на педалот (во
облик на влечалка и сл.).

Член 150

За време подесуењето на штанците за било кој
вид на работа или за време поправките и чистења-
та не смее да постои можност штанцата да се
пушти во движење (симнуење погонскиот каиш
и сл.).

Машини работачици со ваљци

Член 151

Кај машините работачици со ваљци не смее да
постои можност да рацете на запослените лица
допсепат меѓу ваљците. Ваљците на ваква машини
треба да се сосема покриени или снабдени со соод-
ветна заштита (заштитна мрежа, заштитни браник,
достаточен долг стол за улагање материјалот, за-
штитни левак и сл.).

Машини работачици на електричен погон

Член 152

Сите машини работачици со директен електри-
чен погон (со уграрени електромотори), или ако на
себе си имаат било какви електрични инсталации,
мораат да бидат на прописан начин уземјени.

Циркулари за сечење дрва за гориво

Член 153

Циркуларите за сечење дрво за гориво мораат
да бидат снабдени со заштитна направа, која што
овозможуе дрвото при сечењето на сигурен начин
да се придржуе.

Кружната пила мора да биде од сите страни за-
штитена со цврст метален заштитен оклоп. За вре-
ме работата смее да остане незаштитен само оној
дел на кружната пила кој што е потребан за сечење.
Се препорачуе употреба на циркулар со движен
стол или со движни ногари (со козликј).

Во случај на употреба циркулар со движен
стол, столот на циркуларот мора да биде осигурен
да не може да спадне од своите лежишта (шини).

VI ПАРНИ КОТЛИ

Член 154

Котлите и котловските урегјаи, како и садовите
под притисок, мораат во поглед сигурноста и по-
гонот во сетв да одговараат на Уредбата за надзор
над парните котли и садовите под притисок.

Член 155

Секоја котловница мора да има најмалку 2 из-
лаза во два различни правца. Најмалку 1 излаз од
котловницата мора да води непосредно на слободен
простор. Сите врати во котловницата мораат да се
отвораат надвор. Со котловницата не смеат да се
навогјаат просторни со запаливи и експлозивни ма-
терији.

Член 156

Котловницата не смее да има таваница (строп),
туку само лесна покривна конструкција со заграден
отвор за вентилација.

Член 157

Температурата во котловницата не смее под
нормални прилики да премине 28° С. Ако темпера-
турата на котловницата преминуе 28° С мора да се
увее соодветна вештачка вентилација.

Член 158

Платформите на узиданите котли, кои што се
навогјат повеќе од 1 м над подот, мораат да бидат
снабдени со соодветни сигурносни огради.

Член 159

Сем манометрот и арматурата за контрола на
водостоебата, останатата арматура не мора да биде
видлива од работното место на ложачот, ама за
тоа ќе мора повремено да се обиколуе и контро-
лира.

Член 160

Во цел на безопасно посложуење и ракуење со
арматурата на котелот, која што се навогја на пого-
леми височини мораат да постоат соодветни скал-
вици и платформи со огради височина 1 м.

Член 161

Стаклата на водоказите, ако по својата кон-
струкција не се осигурени од прскање, мораат на
соодветен начин да бидат заштитени, и тоа така таа
заштита да не го смејавува читањето (контролирање-
то) на водостоејт.

Член 162

Парата која што ја испуштаат сигурносните вен-
тили мора да биде одведена во слободен простор.

Член 163

Посложуење или одржуење котлите смее да се
повери на мажи здрави и физички способни по-
стари од 18 години, а кои што за вршење на таа
работа имаат пропишана стручна спрема и испит.

Член 164

Пристапуење во котловницата има да се забрани
на сите незапослени лица. Оваа забрана треба писме-
но да се истакне на сите влезни врати на котлов-
ницата.

Член 165

Парниот котел мора така долго да биде под
стручен надзор додека на решетката на котлот се
навогја огњин или додека ложењето не е обуставено
и додека не е извршено снизуење на притисокот и
извршуење сите прописи за напуштање котловските
постројки предвидени со Уредбата за надзор над
парните котли и садовите под притисок.

Персоналот кој што го послужуе парниот котел
не смее да го напушти своето место додека идната
смена не ја преземе службата.

Член 166

Котловницата и котловските урегјаи мораат да
се одржуат во чистокја. Во котловницата не смеат
да се држат предмети кои што не се однесуат не-
посредно на погонот на котлите. Котловницата не
смее да се употреби за работилница или сушилни-
ца. Исто така котловницата не смее да се употреби
за живеене. Излазите на котловницата мораат се-
којпат за време на работата да бидат слободни и
незаклучени. Алатот, резервните делови и останати-
те помоќни урегјаи потребни за погон мораат да
се одржуат во ред.

Член 167

Подложуење на котелот мора да се врши со по-
требна опрезност, и тоа дури тогај кога несомнено
е установено да во котелот има достаточна вода.

Член 168

Пред почетокот на ложењето засунот на излез-
ните канали и клапните на пепеларките мораат да
бидат отворени заради вентилација на димните ка-
нали на котелот, на економизерот (загревачот на

водата, на загревачите на воздух и тн., ако такви постоат. Таму дека постои вештачка промаја мораат да се стават во погон вентилаторите.

Со ложењето може да се отпочне дури кога персоналот кој што со тоа ракуе ќе се увери да капаците и дожиштето се слободни од запаливи гасови.

Член 169

Пред, за време потпалуењето и при самото ложење треба да се контролира целокупната арматура на котелот, а особено водоказниот уредбај и вентилите на сигурноста. Сем тоа, треба да се увери да во горниот дел на економијерот (ако такв постои) нема воздух. Исто така мораат да се контролираат и уредбаите за одувуењето на котелот (доколку постоат).

Член 170

Горивото со кое што котелот се потпалуе не смее во цел на полесно горење да биде посипено со петролеум или со останати течно запаливи течности.

Погон на котелот

Член 171

Со арматурата на котелот мора внимателно да се ракуе. Парните водови треба пред загревањето да се ослободат од вода. Нивното загревање треба да се врши постепено.

Земање топла вода од котлите во разни цели е забрането ако за таа цел не постои одделен уредбај.

Член 172

Водостојот на котелот мора секојпат да се одржуе на потребна височина. Не смее да се допушти да водостојот на котелот падне под ознаката за најнискиот водостој. Не е дозволено ни за време работата, ни за време прекинуењето на работата полнење на котелот преку горните видливи граници на водостојот. Ако заради нискиот водостој не може на водоказот да се прочита водостојот има одма да се обустави ложењето, па случајот неодољно да се пријави на претпоставените. Водоказите мораат секојпат да бидат употребливи и одржени во исправна и чиста состојба. Сите славини и вентили треба секојдневно да се испитуат, а сите недостатоци одма отстранат.

Член 173

Сите направни кои што служат за напојуење котелот мораат да се одржуваат во исправна состојба. По можност, направите за напојуење треба наизменично да се употребуваат а во секој случај повремено да се испитуат.

Манометрот треба повремено да се испита во поглед на неговата исправност. Особено треба да се испита да ли при издувуењето на сигурносните вентили се прилагодуе односно да ли сказалката на манометрот кај спречно затворање славината на манометрот или на повторното отворање се движи до нула и се враќа до пораната положба. Неправилната работа на манометрот и приметена отстапуења на еказалката на манометрот треба одма да се пријават на претпоставените.

На секој котловски манометар мора да постои троцрака славина за наместуење контролен манометар и за контролирање котловскиот манометар за време на погонот. Манометрот се смета за исправен ако паѓа на нула при составуењето на истиот со атмосферата и при враќањето на сказалката на ист притисок при кое што е отпочнато испитуењето, како и ако работниот притисок на манометрот се поклопуе со издувуењето вентилите на сигурноста.

Член 174

Дозволен највисок притисок на котелот мора да биде означен на одделна метална плочка на самиот котел, а исто така и со видлива црвена црта на самиот манометар. Ако притисокот во котелот толку се качи да сказалката на манометрот ја преминуе ознаката на најголемиот дозволен притисок, промајата има да се смали, а ако при тоа сигурносните

вентили не ја испуштаат парата, треба одма да се испита причината за тоа и случајот да се пријави на претпоставените.

Член 175

Сигурносните вентили треба редовно да се испитуат во поглед на нивната исправност. Секое самоволно преудесуење на сигурносните вентили нивното преоптеретуење или оштетуење е строго забрането.

Член 176

За време вадењето на шљака и за време рачното уфрлуење на гориво на роштилот мора промајата на котелот да се смали.

Член 177

Покривање на огјинот по завршетокој на погонот на котелот, а во цел на што полесно повторно ложење на котелот, е дозволено само ако котелот за време прекинуење на погонот остане под стручен надзор. За тоа време засуните за промаја (регулатори на промајата) не смеат да бидат сосема затворени.

Член 178

Пред секое пуштање на котелот во погон, котловските површини, озид на котелот, арматури како груба така и фина мораат да се контролираат и доведат во исправна состојба. Сите оштетуења кои што ќе се приметат во погонот мораат да се пријават на претпоставените а од страна на персоналот кој што со тоа ракуе мораат да се превземат мерки за сигурност.

Чистење и празнење на котелот

Член 179

Котелот смее да се празни дури тогај кога е огјинот отстранет а зидовите на котелот доволно оладени.

Ако котелот заради исклучителни прилики мора да се празни под притисок, празнењето ќе се изврши со најголемо внимание и под што помал притисок.

Член 180

Напојуењето на испразнетниот уште вруќ котел не смее да се врши оти празнењето е вршено заради исклучителни прилики. Таков котел мора да биде потполно оладен, прегледан и ако се установи неговата исправност мора да биде наполнет како во редовните прилики.

Член 181

Котлите и цевките што му припаѓаат кои што не се во погон треба да се чуваат од смрзуење и од влијание на влага.

Член 182

Котловскиот камен и муљ во котелот мора темелно да се чисти. Чистење наслагата од каменец не смее да се врши со хемиски пат туку само механички, и тоа со помоќ на туп алат и со несеклив млаз под притисок. Во последниот случај персоналот мора да биде снабден со соодветни маски.

Член 183

Кај работите во котелот можат да се употребат електрични рачни светилки и електрични спроводници кои што одговараат на важеќите прописи за електрични инсталации и уредбаи, и ако истите се во потполно исправна состојба. Рачните електрични светилки мораат да бидат снабдени со заштитно стакло и мрежа и не смеат на себе да имаат прекидачи. Напонот на вакви рачни светилки приклучени на мрежата за наизменична струја треба со помоќ на заштитни трансформатори да се сведе на напон од 48 волти или пониско. Заштитниот трансформатор на вакви рачни светилки ќе биде приклучен или директно на мрежата или непосредно на приклучницата (утикачката кутија). Виличките (утикачите) за рачни светилки не смеат да пристаат во приклучници на повисок напон.

VII ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 184

Одредбите на овој правилник ќе се применуваат на сите претпријатија на чија изградба ќе се пристапи по влегувањето во сила на овој правилник.

Векје постоејќите претпријатија, кои што не ги исполнуваат одредбите на овој правилник во поглед на сигурноста при работата и хигиената на работата се должни во што покрусок, а најдалеку за една година, поступно да се сообразат кон овие прописи.

Оние постоејќи претпријатија, кои што не ги исполнуваат одредбите на овој правилник во градежниот поглед, доколку за нивното прилагодување се потребни градежни работи од помал обем (доградување, преградување и сл.), се должни во што покрусок а најдалеку за две години поступно да се сообразат кон овие прописи.

Векје постоејќите претпријатија, кои што не ги исполнуваат одредбите на овој правилник во градежниот поглед, доколку за нивното прилагодување се потребни градежни работи од поголем обем (подигање нови фабрички објекти и сл.), се должни во што покрусок, а најдалеку за 5 години поступно да се сообразат кон овие прописи.

Постоејќите претпријатија кои што не одговараат на прописите од овој правилник а не можат ни со делимично доградување или преградување да се ускладат со прописите на овој правилник во градежниот поглед (начин на градбата, височината, распоредот и големината на работните простории), ќе настават со работата ако се важни за народното стопанство. Такви претпријатија ќе се прилагодат доколку најмногу е возможно со прописите на овој правилник, односно мораат така да се уредат да во нив животот и здравјето на запослените лица не бидат угрозени.

Сроковите за поступно исполнување на прописите од овој правилник во векје постоејќите претпријатија ќе ги одредуваат надлежните инспектори на трудот, водејќи при тоа сметка за објективните, материални и технички можности.

Член 185

Овој правилник влегуе во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на Федеративна Народна Република Југославија“.

Бр. 5287

13 јануари 1947 година
БелградМинистер на трудот,
Вицко Крстулович, с. р.

122.

На основа чл. 4 Законот за инспекцијата на трудот издавам

НАРЕДБА

ЗА ОБРАЗУВАЊЕ ИНСПЕКТОРАТИ НА ТРУДОТ ЗА ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ СООБРАКЈАЈ

Член 1

За вршење служба на инспекцијата на трудот во железничкиот сообраќај се осниваат инспекторати на трудот за железничкиот сообраќај во Белград, Загреб, Љубљана, Сарајево и Скопје.

Издавач: Редакцијата на „Службениот лист на Федеративната Народна Република Југославија“ — Белград, Бранкова 20. — Директор и одговорен уредник Слободан М. Нешовиќ, Мајке Јевросиме бр. 20. — Печат на Југословенското штампарско претпријатие, Белград

Член 2

Териториалната надлежност на Инспекторатот на трудот за железничкиот сообраќај во Белград го обваќа подрачјето на Железничката управа Белград.

Териториалната надлежност на Инспекторатот на трудот за железничкиот сообраќај во Загреб го обваќа подрачјето на Железничката управа Загреб.

Териториалната надлежност на Инспекторатот на трудот за железничкиот сообраќај во Љубљана го обваќа подрачјето на Железничката управа Љубљана.

Териториалната надлежност на Инспекторатот на трудот за железничкиот сообраќај во Сарајево го обваќа подрачјето на Железничката управа Сарајево.

Териториалната надлежност на Инспекторатот на трудот за железничкиот сообраќај во Скопје го обваќа подрачјето на Железничката управа Скопје.

Член 3

Оваа наредба влегуе во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на Федеративна Народна Република Југославија“.

Бр. 2433

18 февруари 1947 година
БелградМинистер на трудот,
Вицко Крстулович, с. р.

123.

На основа чл. 4 Законот за инспекцијата на трудот издавам

НАРЕДБА

ЗА ОБРАЗУВАЊЕ ИНСПЕКТОРАТ НА ТРУДОТ ЗА РЕЧНИ СООБРАКЈАЈ ВО БЕЛГРАД

Член 1

За вршење служба на инспекцијата на трудот во речниот сообраќај, вклучувајќи го и каналскиот и езерскиот сообраќај, се оснива Инспекторат на трудот за речни сообраќај во Белград.

Член 2

Териториалната надлежност на Инспекторатот на трудот за речни сообраќај во Белград го обваќа целокупното подрачје на Федеративна Народна Република Југославија.

Член 3

Оваа наредба влегуе во сила со денот на објавувањето во „Службениот лист на Федеративна Народна Република Југославија“.

Бр. 3432

18 февруари 1947 година
БелградМинистер на трудот,
Вицко Крстулович, с. р.

СОДРЖАЈ:

Страна

121. Општ правилник за хигиенски и технички заштитни мерки при работењето — — — 185
122. Наредба за образување инспекторати на трудот за железничкиот сообраќај — — — 200
123. Наредба за образување инспекторат на трудот за речни сообраќај во Белград — — — 200